

MASARYKOVA UNIVERZITA

Institut trvalého bydliště: domov jako rozhodnutí někde zůstat

Robert OSMAN
Ondřej ŠERÝ

*Geografický ústav
Přírodovědecká fakulta
Masarykova univerzita*

Konference České sociologické společnosti
Praha, 1. až 3. února 2017

MASARYKOVA UNIVERZITA

www.muni.cz

Domov

- geografie domova není pouze geografíí bydlení, dům (byt) není automaticky domov (Blunt a Varley 2014)
- domov jako proces zabydlování; emocionální struktura míst spojená s věcmi, náladami a vzpomínkami (Heidegger 2006)
- zakořeněnost v místě, znalost místa, základní bod (Relph 1976)
- měřítko domova
  - mikrosvět, prostor malého rozsahu (např. Vacková a Galčanová 2014)
  - „náš prostor“, „naše krajina“, „základní místo“ (např. Gibas 2014)
  - úroveň města

Studie o změně trvalého bydliště pro Brno

- ve 2. polovině roku 2016 zpracována kvalitativní studie pro potřeby Magistrátu města Brna
- studie se věnuje důvodům ke změně trvalého bydliště u vybraných skupin obyvatel
- provedeno 40 semi-strukturovaných rozhovorů
- komunikační partneři a partnerky
  - osoby mladšího věku = 25 až 40 let
  - osoby s vyšším stupněm dosaženého vzdělání = VŠ vzdělání

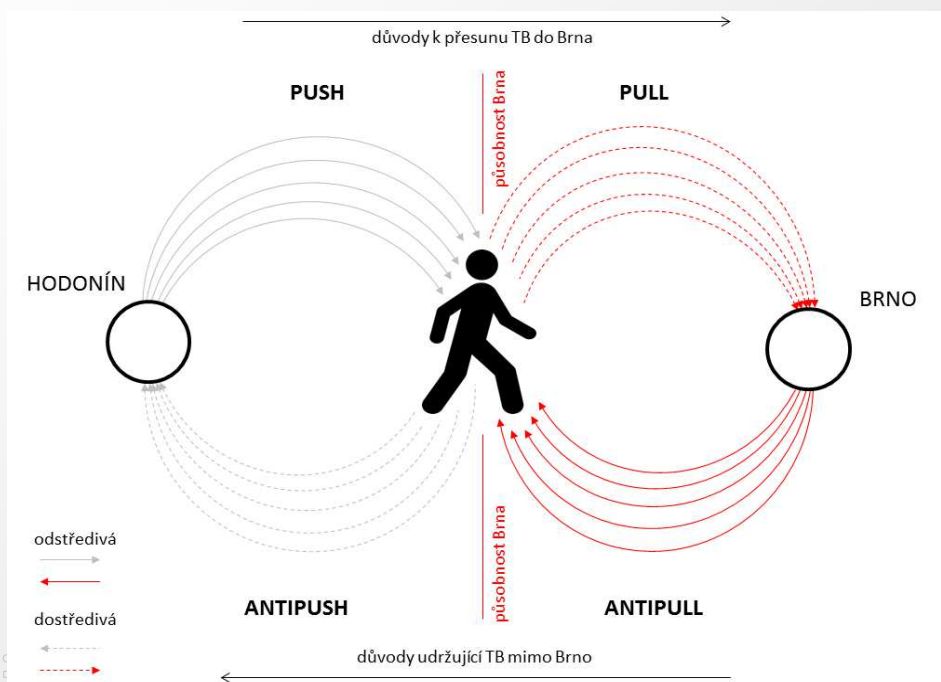

Metodika, výzkumné otázky

- skupina A = s obvyklým bydlištěm
  - 20 osob
  - KP s minimální dobou obvyklého bydliště v Brně alespoň 1 rok
  - „Jakým způsobem osoby bydlící v Brně zdůvodňují nepřihlášení se k trvalému pobytu?“
- skupina B = s přeneseným trvalým bydlištěm
  - 20 osob
  - KP s přeneseným trvalým bydlištěm do Brna v posledním roce před rozhovorem
  - „Z jakého důvodu se osoby dlouhodobě bydlící v Brně rozhodly ke změně trvalého bydliště?“
- dílčí výzkumná otázka studie = hlavní výzkumná otázka příspěvku
  - „Skrze jaké procesy dochází k zakořeňování (vytváření domova) v Brně?“
  - Brno = město nového obvyklého, resp. nového trvalého bydliště

Konceptualizace více-důvodové motivace rozhodnutí

Příchod do Brna

- ☒ plně zakořenění v místech svých původních míst trvalých bydlišť (TB)
- ☒ příchod na VŠ často jediný a hlavní kořen
  - případně příbuzní v Brně (starší sourozenci), prvotní brigády
- ☒ nejsou zapojeni do místních sociálních sítí, využití existujících sítí z původního místa TB
  - v Brně jen po nejnnutnější dobu, týden rovnoměrně rozdělen na „Brno“ a „doma“

„Ten první rok si myslím, že každý týden. Že i třeba jsem si dal ty předměty, abych to měl jenom 3 dny v týdnu. Tam si šlo vybírat různé seminární skupiny.“

(Jindřich)

„No taky kamarádi... v Brně je poměrně velká hodonínská klika, jak je to blízko, tak tady těch hodoňáků je fakt hodně a když se do toho člověk dostal, tak já jsem vlastně převážně žil s hodoňákama.“

(Zbyněk)

Prvotní zapojení

- iniciační období trvalo kolem dvou let
- prvotní zapojení skrze spolužáky
  - trávení volného času, školní projekty, kolektivní sporty, oslavy narozenin, koncerty
- přenesení vlastních volnočasových aktivit do Brna
- nalezení partnera či partnerky v Brně
  - „vykořeňování“ z místa původního TB, „zakořeňování“ v Brně

„Myslím, že třeba víkendy v Brně jsem začala trávit až po tom, co jsme spolu začali chodit s Vojtou. Takže až po půlroce, roce v Brně. Do té doby jsem tam fakt trávila jenom ty týdny a jenom ty dny, co jsem třeba měla školu a vyloženě jsem v tom městě musela být.“

(Sabina)

Utváření pout

- sestěhování se s partnerem či partnerkou
- pořízení vlastního vybavení bytu, pořízení (vlastní) pračky
- zapojení se do místních veřejných aktivit
- vytvoření trvalejších přátelských vazeb
- přehlášení si specializovaných lékařů
- nalezení trvalejšího zaměstnání / brigády

„Potom když jsem začala bydlet s přítelem sama bez spolubydlících, tak to samozřejmě bylo o moc víc doma, protože člověk najednou už žije (smích) normální život. A pořídili jsme si televizi, nebo spíš jsme dostali televizi (smích).“

(Květa)

„A potom asi po tři čtvrtě roce jsem si tady našla i stálou práci při studiu. A to byl už poslední moment, kdy už jsem si říkala jo tak už tady fakt asi zůstanu.“

(Vlasta)

„Ale opravdu, tím jak jsem to město prozkoumával, jak jsem tu různě nabýval známých a kamarádů, tak ve mně klíčilo to rozhodnutí tu zůstat.“

(Zbyněk)

Dokončení vysoké školy

- v případě doktorátu oslabení faktoru „dokončení VŠ“
- zásadní rozhodnutí: zůstat x vrátit se x vydat se jinam
- role pracovních příležitostí, blízkosti rodiny, nově vytvořených přátelských vazeb, zvyk
- vytvoření trvalejších přátelských vazeb

„Tak on je definovaný tým, že si na tej škole a vieš, že to skončí. Vieš, že proste dorobíš si diplom a musíš ísť ďalej.“

(Jozef)

„Znal jsem tu brzy poměrně hodně lidí, zatímco ty vazby z Uherského Hradiště už tu moc nebyly, protože spolužáci na střední škole v Hradišti byli hodně z okolního regionu, takže se to pak hodně rozpadlo, někteří byli taky v Brně. Takže se to nějak přesunulo do Brna, ten život.“

(Ota)

Silné vazby po ukončení školy

- stabilní, adekvátně ohodnocené a naplňující zaměstnání
- pořízení vlastní nemovitosti
- založení rodiny – svatba, narození dítěte

„Jako v Praze jsem byl, úplně mě neláká, tady to taky není pro mě úplně super, ale teď tu mám lidi, mám tu zázemí, mám tu práci, profesní možnosti, furt je to druhé největší město v zemi, no. Asi takhle. A je to furt ta vazba.“

(Jan)

„Ta svatba pro mě pak už znamenala, a teď opravdu už to nejsem já taková ta ztřeštěná holka, která prostě, když to nevyjde, tak se posune o barák dál. Ale teď už jsem se vdala, už jsem taková ta vdaná paní, už si změním to bydliště, budu mít novou občanku, třeba se nám narodí děcko, což se nám stalo (smích).“

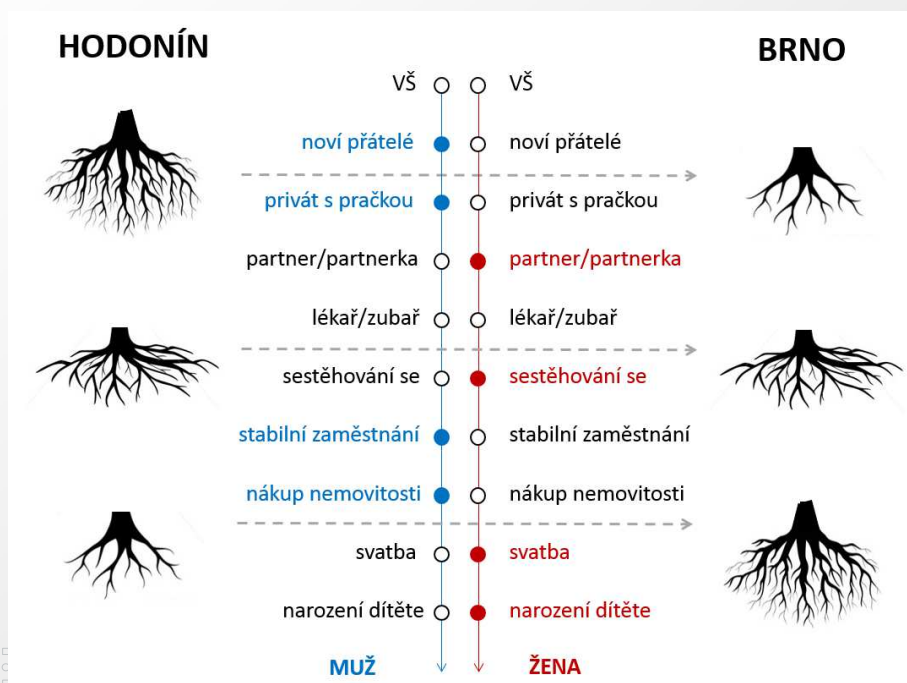
(Štěpánka)

„Hmm, to asi strašně souvisí s tím dítětem. Protože teďka se mi to právě převrací, že ten domov mi přijde, že už mám v Brně, ale zas je to vztažené k té osobní situaci, že tu mám partnera, mám tady dítě.“

(Tereza)

Gender komunikačních partnerek a partnerů

Zakořenění mužů a žen

- komunikační partnerky
  - normativ „všichni stejně“
  - partnerská, rodinná a rodičovská témata
- komunikační partneři
  - normativ „kontroly prostoru“
  - vlastní nemovitost, vytváření přátelských sítí (často umožňující nalézt zaměstnání)

„Tak doma jsem tady. Ale to je tím, že prostě doma tady je s manželem a dcerou. Ale musím říct, že když jedeme do Svitav, tak říkám, že jedeme domů. U rodičů nebydlím už x let, takže to pro mě je domů, protože to je k nim, ale je to na návštěvu, tam, kde jsem vyrůstala. Ale domov, prostě ten domov, který si teď budu já, tak ten mám tady.“

(Eliška)

„Ale asi nikdy jsem to nebral jako domov. Protože jsem věděl, že je to přechodné. Nechtěl bych tam bydlet dalších 10 let. ... Že teďka nepřemýšlím nad tím, jestli si můžu prostě vymalovat na hnědo nebo já nevím na červeno nebo jestli si můžu tam dát nějakou vestavěnou skříň. To si prostě udělám, jestli.. buď to chci, nebo nechci, ale předtím jsem musel, protože s tím bytem toho nejde moc dělat, když to bylo toho majitele.“

(Jindřich)

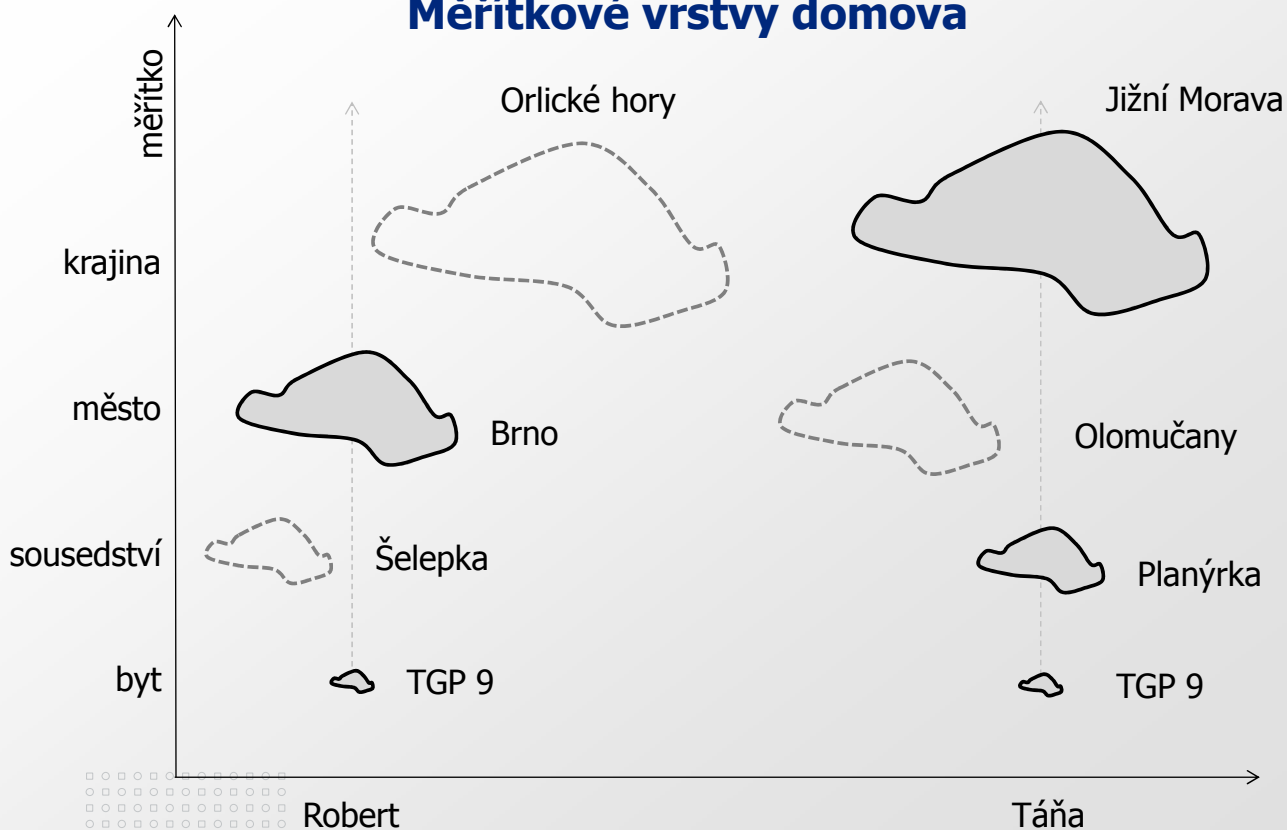
Závěr

- proměna „push“ a „pull“ důvodů v čase
- vzájemná vazba „zakořeňování“ a „vykořeňování“
- různorodost způsobů utváření „domova“
  - muž × žena
  - student × post-student
  - nájemník × vlastník
- translokalismus (více domovů) × trvalé bydliště
  - ALE přítomná preference
- domov × trvalé bydliště
  - ne všichni potřebují mít v místě „domova“ i místo „trvalého bydliště“
  - ALE víceméně všichni měnili „trvalé bydliště“ do svého „domova“

„Je pravda, že to pořád označuji, jako bych jela domů. Ale je to takové domů, že pokoj tam je, postel moje tam zůstala, ale už je to na druhém místě.“

(Markéta)

Měřítkové vrstvy domova

☒ Děkujeme za pozornost!

☒ RNDr. Robert Osman, Ph.D.

osman@mail.muni.cz

☒ RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.

ondrej.sery@mail.muni.cz

☒ Geografický ústav

Přírodovědecká fakulta

Masarykova univerzita

Kotlářská 2, 611 37 Brno

GEOGRAFICKÝ ÚSTAV
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA MU

TAB5] Seznam komunikačních partnerek a partnerů ve skupině osob s obvyklým bydlištěm v Brně

jméno / přezdívká	věk	vzdělání	rodinný stav / soužití	děti	vlastnictví nemovitosti	zaměstnání
Bohumil	34	Ing.	single	0	1	stabilní
Dáša	27	Bc.	single	0	0	stabilní
Edita	25	Bc.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	0	0	nestabilní
Iva	27	Mgr.	svobodná, ve vztahu, nebydlí spolu	0	1	nestabilní
Iveta	31	Ing.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	0	0	stabilní
Jan	32	MgA.	single	0	0	stabilní
Linda	33	Mgr.	vdaná	0	2	stabilní
Ludmila	25	Mgr.	svobodný, ve vztahu, nebydlí spolu	0	0	stabilní
Magda	30	Mgr.	vdaná	1	0	na rodičovské
Matouš	30	Mgr.	svobodný, ve vztahu, nebydlí spolu	0	0	stabilní
Metoděj	34	Bc.	ve vztahu, nebydlí spolu	0	0	stabilní
Mikuláš	28	Mgr.	single	0	0	nestabilní
Mirka	30	Ing.	single	0	0	stabilní
Pankrác	37	Ph.D.	ve vztahu, bydlí spolu	2	1	stabilní
Pavel	28	Ing.	svobodný, ve vztahu, nebydlí spolu	0	0	stabilní
Přemysl	27	Mgr.	svobodný, ve vztahu, bydlí spolu	0	0	stabilní
Richard	30	Ing.	zasnoubený, bydlí spolu	1	1	stabilní
Sabina	25	Mgr.	svobodná, ve vztahu, nebydlí spolu	0	0	nestabilní
Zdena	31	Mgr.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	0	1	stabilní
Zikmund	36	Ph.D.	ženatý	2	1	stabilní

TAB6| Seznam komunikačních partnerek a partnerů ve skupině osob s přeneseným trvalým bydlištěm do Brna

jméno / přezdívka	věk	vzdělání	rodinný stav / soužití	děti	vlastnictví nemovitosti	zaměstnání
Eliška	30	RNDr.	vdaná	1	1	stabilní
Jindřich	29	Mgr.	ženatý	0	1	stabilní
Jozef	30	Bc.	svobodný, ve vztahu, bydlí spolu	0	0	stabilní
Kateřina	25	Bc.	single	0	0	stabilní
Květa	27	Mgr.	zasnoubená, bydlí spolu	0	0	stabilní
Libor	29	Mgr.	single	0	0	nestabilní
Libuše	28	Mgr.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	1	1	na rodičovské
Marcela	28	maturita	svobodná, ve vztahu	1	0	na rodičovské
Markéta	26	Ing.	vdaná	0	0	stabilní
Ota	34	Bc.	single	0	0	stabilní
Patrik	28	Bc.	single	0	0	stabilní
Petra	26	Ing.	svobodná, ve vztahu, nebydlí spolu	0	1	nestabilní
Prokop	30	Ph.D.	svobodný, ve vztahu	0	0	stabilní
Štěpánka	35	Ing.	vdaná	1	2	na rodičovské
Tadeáš	37	Mgr.	ženatý	2	0	nestabilní
Tereza	26	Bc.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	0, těhotná	0	stabilní
Vladimír	35	Ph.D.	svobodný, ve vztahu, bydlí spolu	0	1	stabilní
Vlasta	28	Mgr.	vdaná	1	1	na rodičovské
Zbyněk	30	Mgr.	ženatý	2	1	stabilní
Zita	31	Mgr.	svobodná, ve vztahu, bydlí spolu	1	0	na rodičovské